

5. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустури : Дискурс, 2022. 288 с.

6. «Українська поезія сьогодні – не лише свідчення, як на трибуналі, а й форма любові». *Майдан*. URL: <http://maydan.drohobych.net/?p=135336> (date of access: 29.01.24).

7. Яковленко К. Поезія емоційного факту. Інтерв'ю з поеткою та волонтеркою Галиною Крук. *Суспільне Культура*. URL: <https://suspilne.media/culture/413172-poezia-emosijnogo-faktu-intervu-z-poetkou-ta-volonterkou-galinou-kruk/> (date of access: 28.01.24).

8. Pope Anne-Marie. World War 1 literature. *Historical Association*. URL: <https://www.history.org.uk/student/resource/4511/world-war-1-literature> (date of access: 29.01.24).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-393-4-20>

REPRESENTATION OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR IN THE WORKS OF VALERIY PUZIK

ЗОБРАЖЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ТВОРЧОСТІ ВАЛЕРІЯ ПУЗІКА

Orinenko I. M.

*student of the 1st year of the Master's
Degree at the Faculty of Philology
Odesa I. I. Mechnykov
National University
Odesa, Ukraine*

Оріненко І. М.

*студентка I курсу магістратури
філологічного факультету
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Так склалося, що упродовж віків історичні події так чи інакше впливають на літературний процес. Цю тенденцію сучасний український читач може помітити і зараз. Події, які відбуваються сьогодні в Україні, мають значний вплив на сучасну літературу. Війна породила пласт творів на воєнну тематику, написаних письменниками-учасниками бойових дій. Досліджуючи літературні твори воєнного періоду варто зазначити, що «війна – це не лише біль, жах, руйнування та смерть, а ще й потужний каталізатор для розвитку літератури» [2, с. 277].

Серед сучасних авторів яскравою постаттю є Валерій Пузик – письменник, художник, режисер і журналіст. У січні 2015 року пішов на фронт у складі добровольчого батальйону «Правого сектору». Протягом військової служби йому довелося пережити жакливі моменти, які потім

він описав у своїх творах, що стали «архівом» страхіття, яке коїлося під час бойових дій на Донбасі.

Валерій Пузік був учасником виставок живопису та графіки України та за кордоном, зокрема «Інкубаційний період», «Відлуння», «Примарна зона», «Моя армія. Бачити серцем». Лауреат літературних конкурсів, його тексти відзначені літературними преміями «Смолоскип», «Гранослов» та премією Олексія Ульяненка. Є автором книг «Бездомні пси», «Моноліт», «Я бачив його живим, мертвим і знову живим», «Шахта. Ранкове зведення», «З любов'ю – тато!», співавтором книги «Наші котики. Бліндаж». У творчому доробку автора також є твори у жанрі фентезі: «"Делфі" та чарівники» та «"Делфі" та чарівники. Макгі та Чорний дракон».

У творах письменник звертається до теми війни, він змальовує події, які вирують на просторах нашої країни та пише історії насамперед про людей на війні. Дослідниця літератури на тему війни, Марина Ряченко, зазначає: «Воєнна проза в сучасній українській літературі зазнала справжнього буму: протягом останніх років виїшла друком досить велика кількість різноманітних видань...» [2, с. 277].

Тому нашу увагу привернула книга Валерія Пузіка «З любов'ю – тато!», яка «виросла» з невеликого оповідання збірки «Я бачив його живим, мертвим і знову живим» та стала продовженням розповідей про жахливі події в сьогоденній Україні. Це книга-присвята синові Оресту, яку письменник писав після 24 лютого 2022 року, перебуваючи безпосередньо на війні. Він називає свої звернення до сина «попосланням у пляшці»: *«Знай, ми переможемо в цій війні, і для перемоги потрібно зробити дуже багато маленьких кроків. Ми переможемо, адже у нас надійний тил, надійні ви, І навіть якщо я не повернусь – знай: у кожній перемозі своя ціна»* [5, с. 138].

Кожна описана історія в збірці спрямована на передбачуваного читача, бо саме він зможе зрозуміти зміст викладу думок автора в процесі прочитання. Такий читач через текст може дізнатися всі реалії страшних подій, пережитих письменником особисто. Тобто «... крізь призму особистої драми читач також бачить і реалії війни: побут бійців-добровольців, опис не завжди простих стосунків між особовим складом, бюрократизм штабів (навіть в умовах тяжких боїв), маленькі радості та великі проблеми звичайного солдата, котрий перебуває на передовій» [3, с. 66].

Особливість збірки Валерія Пузіка «З любов'ю – тато!» полягає в тому, що розгортання сюжету окремого розділу створює ефект присутності, що нагадує журналістський твір. «Ефект присутності – це прийом, який використовують журналісти в ході написання репортажу, ведення радіо– або телепередач; при цьому медійний контент

викладається таким чином, наче автор є безпосереднім учасником подій, а комунікант, сприймаючи медіатекст, під його впливом уявляє та відчуває свою присутність на місці подій» [1, с. 144].

У своїй збірці Валерій Пузік звертається до малих жанрів літератури. Тут він умістив, окрім листів до сина та дружини, ще й вірші, новели, короткі польові нотатки та есе. Такий незвичайний виклад думок робить книгу надзвичайно цікавою, як для літературознавців так і для читача.

У своїх емоційних листах автор звертається до дружини та розповідає про тривожні та непрості буденні дні страшної війни, про біль, розпач, безвихідь, але попри все у загальному настрої книги превалює надія на перемогу: *«Війна прогриміла і не затихає. Вона пульсує вночі диханням бійців. Вибухає у містах і селах. Війна руйнує все на своєму шляху. Війна руйнує нас. Ми – сильні. Ми – витримаємо. Але хіба такого нам хотілося?»* [5, с.16].

У листах до Ореста відчувається емоційне навантаження та переживання за його майбутнє, він ніби вибачається перед сином, що ця жорстока та безжальна війна забрала найкращі хвилини дитинства: *«І вибач, що так багато слів про одне і те саме. Знай, ми перемаємо в цій війні, для перемоги потрібно зробити дуже багато маленьких кроків. Ми перемаємо, адже у нас надійний тил, надійні ви. І навіть якщо я не повернусь – знай: у кожній перемоги своя ціна»* [5, с. 138].

Така форма викладу думок тяжіє до епістолярного жанру, що посилює ефект присутності. Події сюжету сприймаються крізь призму міркувань автора, де читач ніби переміщується в його особисте «тут і зараз». У такий спосіб Валерій Пузік створює власний ірреальний світ, в якому намагається уникнути реального, яке є жорстоким, безжальним та деспотичним.

Валерій Пузік вдало поєднав лірику з темою війни, що справляє на читача ефект враження від прочитаного. Поетичні рядки про страшні реалії сьогодення, проникнуті болем, тривогою та смутком були написані на передовій. Ярослав Поліщук зазначає, що найскладніше «поєднувати мову війни з мовою поезії. Щось у цій схемі обов'язково не спрацьовує, щось у неї хронічно не вписується. Або війну доводиться прикрашати й естетизувати, або ж поезію, навпаки, опускати до розуміння, робити брудною та брутальною, тобто позбавляти того одвічного шарму, заради якого її, власне, і потребують люди. Можливо, через те небагато хто одважується писати про війну лірику: їхні символічні коди неспіввідносні» [4, с. 4].

У поетичних рядках автор відтворює думки, переживання та почуття побратимів, які, захищаючи нашу країну, опиняються в жахливих обставинах та щохвилини відчувають присутність смерті, яка ніби ходить за ними, вони цей реальний світ війни сприймають по-іншому:

*«Ти на цій війні з перших днів
Ти сміявся смерті в лице
Не боявся шрамів і пороху
Я благаю небес:
Будь живим!» [5, с. 81].*

Отже, перед очима читачів постають картини смерті побратимів, братські могили, зруйновані будинки, що змушує усвідомлювати наскільки жорстокий та холоднокровний ворог: *«Немає слів. Не складаються речення. В горлі – лише клубок німої ненависті та злості. І сльози від того, що діється. Ірпінь. Буча. Маріуполь. Гостомель. Ворзель. Херсон. Миколаїв. Волноваха. Київ. Інші міста. Братські могили. Вбиті діти. Згвалтовані жінки. Розстріляні пенсіонери та сім'ї в автомобілях. Закатовані люди під завалами. Розтриті будинки. Могили у дворах і на дитячих майданчиках. Тіла вздовж доріг» [5, с. 31].*

Збірка «З любов'ю – тато!» відображає всі реалії війни в Україні, про які дуже хочеться забути, як про страшний сон, проте автор не може цього зробити, бо пам'ять просто все вивертає назовні. Книга Валерія Пузіка емоційна та переконлива, що дає надію українській нації на перемогу.

Література:

1. Баришполец О. Т. Український словник медіакультури. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2014. 196 с.
2. Рябченко М. Жанрова різноманітність воєнної прози в сучасній українській літературі. *Najnowsza słowiańska literatura i kultura popularna. Figury swojskości i obcości współczesnego świata w literaturze i kulturze popularnej krajów słowiańskich.* 2019. С. 277–289.
3. Рябченко М. Комбатантська проза у сучасній українській літературі: жанрові та художні особливості. Слово і час. № 6. 2019. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/170852/08-Riabchenko.pdf?sequence=1>.
4. Поліщук Я. О. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Слово і Час. 2016. № 7, С. 4.
5. Пузік В. З любов'ю, тато. Київ: Лабораторія, 2023. 216 с.